

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Ioannis Præpositi Atrebatis, E Societate Iesv, S.
Theologiæ Doctoris, & quondam in Vniuersitate
Louaniensi ac Duacensi Professoris, Commentaria In
Tertiam Partem S. Thomæ De Incarnatione Verbi ...**

LePrévost, Jean

Dvaci, 1629

Art. I. Vtrum Sacramenta sint causa gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94249](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94249)

ARTICVLVS III.

Virum post peccatum ante Christum Sacramenta debuerint esse?

CONCLUSIO est affirmatiua: quia homines debebant ex Christi meritis iustificari, & proinde debebant fidem in eum quibusdam exterioribus signis profiteri.

Aduerte hanc congruentiam solum ostendere in antiqua lege fuisse Sacramenta in latiori significatione, prout Sacramentum idem est quod signum rei sacræ. Ceterum etiam in antiqua lege fuisse Sacramenta in vulgari significatione Scholasticorum inter autores constat, & res est certa, quam supponunt Concil. Flor. in decreto de Sacramentis, & Trid. sess. 7. can. 2. de Sacramentis in genere.

Porro non solum in lege scripta fuerunt Sacramenta, sed etiam in lege naturæ (de qua etiam intelligitur D. Th. resolutio) in qua constat fuisse Sacramentum circumcisionis.

Virum autem fuerint alia Sacramenta, inter auctores controuertitur, aliqui affirmant, videturque favore D. Th. responsione ad 2. & ad 3. ubi videtur docere sacrificium Melchisedech fuisse Sacramentum. Tenet Canus relectione de Sacramentis in genere, parte 3. Alanus lib. de Sacramentis in genere cap. 28. & quidam alij.

Plerique negant. Sotus dist. 1. quæst. 2. art. 3. post conclusionem. Valquez hic: sed de hoc commodius infra quando agetur de circumcisione.

Interim verius videtur sacrificium Melchisedech non fuisse propriè dictum Sacramentum. Quamuis enim Melchisedech ex peculiari Dei instinctu eidem sacrificium obtulerit, illud tamen non debuit dici à Deo institutum: omne autem Sacramentum à Deo auctore gratiæ debet institui. Neque etiam per illud sacrificium mundities seu externa quædam sanctitas fuit collata, neque Melchisedech in illum finem sacrificauit, sed ad Deum colendum.

Fateor tamen D. Th. satis insinuare fuisse Sacramentum stricte sumptum. Nam art. 3. agit de Sacramento in stricta significatione. Præterea illud confert cum Sacramentis tum legis Moisaicæ, tum legis Euangelicæ: quam sententiam aliqui existimant esse Patrum Africanorum apud Aug. epist. 51. post medium ubi dicitur, Melchisedech prolatum sacramentum mensæ dominicæ nouæ æternum eius sacerdotium figurare. Sed Sacramentum eo loco potest, summo debet accipi in latiori significatione, ut idem sit quod signum rei sacræ in genere, quia sacrificium Melchisedech vocatur Sacramentum mensæ dominicæ, id est signum & figura sacrificij nouæ legis.

ARTICVLVS IV.

Virum post Christum debuerint esse aliqua Sacramenta?

CONCLUSIO est affirmatiua.

Notandum præter hæreticos qui aliqua Sacramenta negarunt, de quibus suis locis, quosdam docuisse in noua lege nulla esse Sacramenta, ut videre est apud Epiphanium hæresi 40. & Theodoretum lib. 1. hæreticarum fabularum cap. 13. siue de ijs qui dicuntur Ascodyti.

Sed conclusio D. Th. est de fide. Patet ex Concil. Flor. decreto de Sacramentis & Trid. sess. 7. primis canonibus. Vide etiam Concil. Later. cap. 1. inter de summa Trinitate, & Extrauag. Ioannis 22. Sancta Romana, de religiosis domibus. Congruentia est quod quemadmodum in antiquo testamento fuerunt Sacramenta representatiua Christum venturum, ita decuerit in nouo esse Sacramenta quæ representant eundem iam venisse. Neque ea signa sensibilia perfectioni legis Euangelicæ repugnant, neque idcirco censetur seruire sub elemētis mundi, ad sensum Apostoli ad Gal. 4. nam Apostolus eo loco per *elementa mundi* intelligit ceremonias Iudaicas inanes, quas alibi vocat *egena elementa*; non verò intelligit Sacramenta, quæ Christus Ecclesiæ suæ reliquit tanquam *vasa gratiæ*.

Aduerte, succedentibus Sacramentis à Christo institutis non remansisse Sacramenta legis antiquæ, non quod ea mala fuerint, & à malo Deo instituta, ut voluerunt Manichæi; sed quod essent vmbra & figuræ nostrorum, significarentque Christum venturum & futuram eius passionem præsignarent, deseruirentque ad paedagogiam populi rudis. Vnde accedente noua lege & impletis figuris, decuit noua Sacramenta institui. vide August. lib. 19. contra Faustum cap. 11. quæ Sacramenta essent perfectioni legis Euangelicæ consentanea, & passionem Christi iam exhibitam representarent. Vnde idem August. lib. cit. cap. 13. dicit, quod Sacramenta legis veteris sunt abolita, quia impleta; & alia sunt instituta *virtute maiora, utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora*.

QVÆSTIO LXII.

De principali effectu Sacramentorum, qui est gratia.

NO TANDVM I. quod licet titulus tam

quæstionis quam plurimorum articulorum sit generalis, intelligatur tamen de Sacramentis nouæ legis: quod satis patet ex resolutione articuli primi, & aliorum; & ex eo quod articulo sexto petat, num hæc efficacitas respectu gratiæ competat Sacramentis legis veteris.

Notandum 2. per gratiam hic intelligi eam quam Theologi appellant sanctificantem, & habitualem, & quam Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. intelligit per iustitiam, vnicam causam formalem nostræ iustificationis; quæ est physica quædam qualitas permanens, & animæ ornamentum, quo efficiamur diuinæ consortes naturæ, Deoque coniungimur, & eius amici reddimur; siue ea distinguatur à charitate, siue non: de quo alibi disputant.

ARTICVLVS I.

Virum Sacramenta sint causa gratiæ?

RESPONDET Sacramenta nouæ legis esse causas gratiæ. Patet ex Flor. decreto de Sacramentis; & ex Trid. sess. 7. can. 6. de Sacramentis in genere.

Probat D. Th. ex eo quod per Sacramenta nouæ legis homo incorporetur Christo, quod non fit absque gratia sanctificante.

florant.
vident.
Lateran.

Quid sint
el menta
mundi hu-
ius, admen-
tem Apo-
stoli.
Gal. 4.

23.
Sacramenta
legis vete-
ris non fue-
runt mala;
ut Mani-
chæi.

August.

Sensus
quæst.

1.

2.

Resp. affir.
florant.
vident.

D V B I V M I.

Utrum Sacramenta nouæ legis gratiam conferant ex opere operato?

Error hereticorum nostri temporis.

3.

Calumnias

HERETICI nostri temporis in eo mirè consentiunt, quòd existimant Sacramenta gratiā non conferre; ut videre est ex definitionibus eorum relatis quæst. 60. traduntq; Catholicos tanquam inquirentes, an Sacramenta sint primariæ causæ gratiæ; ut videre licet apud Calu. lib. 4. instit. cap. 4. §. 17. cū tamen ne minima inter Catholicos hac de re sit quæstio; apud quos de fide constat solum Deum esse causam principalem gratiæ, etiam eius quæ confertur per Sacramenta: unde in eo impudenter mentiuntur heretici. Quemadmodū etiā in eo relucet illorum impudentia, quòd calumniatur Doctores quærentes an Sacramenta gratiam ex opere operato cōferant: quasi hac loquendi formulā fidem, deuotionem, penitentiam excludant; cū ex ipsis Doctoribus contrarium clarè constet. Nam passim tradunt initium iustificationis etiam in Sacramentis esse fidem; quod etiam disertè tradit Concil. Trid. sess. 6. cap. 6. & 8. & in singulis Sacramentis inquirunt quam dispositio requiratur ex parte suscipientis ad fructum sacramentorum percipiendum. docent etiam penitentiam (saltem virtualem) esse necessariam, ut veniam peccati actualis consequamur.

Mens DD. Catholicorum.

Ex quibus clarè patet, quòd quando asserunt Sacramenta gratiam ex opere operato conferre, nolint excludere concursum dispositionū in adultis ad fructum Sacramentorum percipiendum; sed solum velint Sacramenta nouæ legis habere vim & efficaciam, gratiam conferendi licet iuxta exigentiam cuiusq; Sacramenti variè in adultis exigatur dispositio, quæ ex parte materiæ, & subiecti receptiui se habeant: ita ut gratia non detur propter fidem, deuotionem, sanctitatem ministri, tanquam propter meritum eiusdem, neque etiam detur propter deuotionem suscipientis meritorie se habentem, sed ex alio capite: ubi

Actio sacramentalis potest duobus modis spectari.

Aduertendum, actionem sacramentalem posse duobus modis spectari: uno ut est actus quidā religiosus & honestus proficiens ex gratia, seu ex principio supernaturali. hoc modo cōsiderata potest cōficiēti seu ministro, si is sit in gratia seu iustus: quemadmodum enim iustus per quemlibet alium actum honestū à gratia proueniētem potest mererit mereri potest per Sacramentorum cōfectionem & administrationē, cū sit insignis Dei cultus; & quantò ex maiori deuotione ministrat, tantò amplius potest mereri. Similiter is qui ex Spiritu S. motione Sacramentum suscipit, si sit in gratia, meretur ināgnem Deo cultum tribuendo: & eo amplius meretur, quo maiori eum deuotione, seruiore &c. recipit, quia cultus ex illis capitibus redditur præstantior.

Quid sit Sacramenta conferre gratiam ex opere operato.

Potest eadē actio sacramentalis alio modo spectari, scilicet prout procedit à ministro intendente facere quod Christus instituit circa subiectum nō habens impedimentum, siue minister suum munus obeat cum deuotione, siue non; siue in eo peccet, siue non; similiter siue recipiens Sacramentum gratiam mereatur, siue non. De actione sacramentali secundo modo spectata quæstio instituitur, in qua petitur num huiusmodi actio sit collatiua gratiæ?

quod vocant Scholastici ex opere operato, quā loquendi formula etiam vitur Concil. Trid. sess. 7. can. 8. de Sacramentis in genere, etque ad rem explicandam commoda. his præmissis

Respondeo & dico Sacramenta nouæ legis gratiam sanctificantem conferre ex diuina institutione, atque ad eò illius esse causas ex opere operato, modo explicato.

Quòd gratiam conferant, est de fide definitum in Trid. sess. cit. can. 6. de Sacramentis in genere his verbis, *Si quis dixerit Sacramenta nouæ legis non continere gratiam quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantum externa sint acceptæ per fidem gratiæ, vel iustitiæ, & non quadam Christianæ professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, anathema sit.* in qua definitione aperte condemnantur errores hereticorum nostri temporis circa rationem, naturam, & vim Sacramentorum, & fides catholica dilucidè statuitur: quæ etiam in Concil. Flor. decreto de Sacramentis stabilitur. Eadem definitur quoad baptismū in Symbolo Concilij Constantinopolitani, ubi dicitur, *Consecrator omnium baptismus in remissionem peccatorum.* In Concil. Milen. cap. 2. & refertur can. *Placuit* de consecratione dist. 4. in Arausicano cap. 25.

Probatur ex Scriptura, Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non possit introire in regnum Dei.* quem locum de baptismo Patres communiter intelligunt, & non nisi impudenter negatur à Calu. lib. 4. instit. cap. 16. §. 25. cū & verba id satis declarant, & replica Nicodemi satis ostendat eum prædicta Christi verba intellexisse de regeneratione quadam spirituali per aquam, quæ vim suam habet à Spiritu S. Act. 2. *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* Ad Ephes. 5. *mundari* (scilicet Ecclesiam) *lauacro aque in verbo vire.* Ad Titum 3. *secundum suam misericordiam saluos nos fecit, per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus S. &c.* Ex quibus & alijs Scripturæ locis constat hominem per baptismum mundari, renouari, regenerari, peccatum illi remitti, & aditum ad regnum colorum parari, quæ absque gratia fieri non posse constat; cū Deus saltem de lege ordinaria sine infusione gratiæ iustificantis nulli peccatum mortale remittat, sine qua etiam nullum spiritualiter regeneret, nulli paret aditum ad regnum cæleste.

Omitto verba quibus Ioannes Baptista discrimen baptismatis Christi & sui declarat, & excellentiam eiusdem baptismatis respectu sui, de quibus Lucæ 3. hoc enim discrimen aperte ostendit baptismati à Christo instituendo vim quandam spirituales concedendam, quæ Ioannis baptismati fuit denegata.

Ex quibus omnibus clarissimè patet baptismū gratiam conferre, non ex merito ministri, vel recipientis, sed ex vi sua quam ex diuina institutione sortitur: quam vim scriptura etiam tribuit Eucharistiæ, ut suo loco ostendetur: quod etiam suis locis ostendetur de alijs Sacramentis.

Eadem veritas probatur 2. ex Patribus. August. lib. 19. contra Faustum cap. 13. dicente nostra Sacramenta esse veteribus *virtute maiora, utilitate meliora*; quod dici nō posset si nulla vis respectu gratiæ & interioris renouationis illis inesset, vel si soli fide possent in nobis excitare: nā id æque efficaciter præstare poterat Sacramenta legis veteris. Lib. 3. contra duas epistolas Pelagianorum c. 3. docet baptismū facere novos homines & omnia peccata delere. Tract. 80. in Ioan. *Vnde ista rāta virtus aquæ vi corporis*

Resolutio affirmans.

De fide est quod gratiam conferant.

Trident.

Florent. Cæsariensis, Arelensis, Arausica.

Prob. ex Script. Ioan. 3.

Act. 2. Ephes. 5.

Tit. 3.

6.

Conferunt gratiam vi suā, ex diuina institutione.

Prob. 2. ex PP. August.

LANGAT.

tangit, & cor abluit: Hieron. lib. contra Pelagianos, in principio dicente baptismum præterita donare peccata. Ambr. lib. 3. de Spiritu S. cap. 11. Per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus S. spem vitæ capimus æternæ. Leone ferm. 4. de natiuitate Domini, spiritusalem originem in regeneratione quisque consequitur, & omni homini renascens aqua baptismatis est in-
 fiat tueri virginis, eodem Spiritu S. replente fontem, qui replent & Virgines, ut peccatum quod ibi vacauit sacra conceptio, hic mystica tollat ablutio. Plures videri possunt apud Bell. lib. 2. de Sacramentis in genere cap. 6. & 7.

Ad hæc Patrum testimonia respondet Calu. lib. 4. cap. 14. §. vlt. Patres hyperbolice locutos.

Sed mirum est tot Patres in hoc conuenire, nec vnum aliquem eam vim Sacramentis denegare, cum res sit maximi momenti, & ad primaria religionis nostræ fundamenta pertinens. Adde illos ita locutos, non tantum cum ad populum verba facerent, sed cum dogmaticè agerent & traderet doctrinam in Ecclesia tenendam; quorum proinde sententiæ absque villa hyperbole sunt accipiendæ, quia aliàs tota Ecclesia in grauissimo religionis puncto erraret, cum constans illa Patrum doctrina vsque ad nostra tempora in Ecclesia perseuerarit.

Melior non est alia responsio, quod scilicet Patres hanc vim Sacramentis tribuant mediante fide, quam in nobis excitant. 1. quia ex quamplurimis Patribus in eo conspirantibus, quod Sacramenta gratiam in nobis operentur, quod per illa renouemur &c. ne vnus est, qui eo modo hæc virtutem explicet, quod sanè mirum esset, si non nisi excitando fidem Sacramenta operentur gratiam. 2. eorū verba planè intellecta longè aliud sonant, ut patere potest consideranti sententias Aug. Ambr. Leonis citatas. 3. si Patres solum vellent Sacramenta gratiam in nobis operari excitando fidem, quid singulare de his dicerent, quod non potuissent dici de Sacramentis legis veteris? cum tamen intendat aliquid peculiare de nostris Sacramentis asserere. Præterea con-
 cioni nunquam tribuerunt efficacitatem operandi gratiam, remittendi peccata, hominem renouandi; cum tamen longè melius fides in nobis excitetur audiendo concionem, quam Sacramentū recipiendo. 4. etiam baptismus ab hæreticis, paruulis con-
 fecti solet, in quibus hæc fides excitari nequeat.

Contra catholicam veritatem obijciunt hæretici 1. ea loca quibus dicitur fide iustificari; ex quibus & suum errorem de fide iustificante tueri conantur, & omnem vim Sacramentis adimere. Sed de hoc errore 1. 2. quæst. 113. dicendum.

In præsentī sufficiat quod Scriptura non dicat nos sola fide iustificari. 2. quod eadem non agat de fide speciali hæreticorum. 3. quod quando fidei nostra iustificatio tribuitur, non excludantur alia, sed quod Scriptura hoc modo loquatur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum & radix omnis iustificationis, ut tradit Concil. Trid. sess. 6. cap. 8. Per hunc ergo loquendi modum non vult adimere Sacramentis eam vim, quam ex alijs locis constat eis competere, sed solum docere fidem ad salutem esse necessariam.

Non inuat etiam hæreticos quod Apostolus habet ad Rom. 10. *in fide autem veni ex hunc vni*; quia ut patet ex antecedentibus, solum vult docere iustitiam per fidem roborari ad tolerantiam malorum in hac vita, eo quod per illam cognoscat remunerationem iustis præparatam.

Obijciunt 2. quod quidam Patres doceant ministrum Sacramenti præbere exterius Sacramen-

tum, v. g. aquam, Deum autem præbere inuisibilem gratiam, seu Spiritu S. Videri potest Hieron. Isaia 4. in illa verba, *cum abluerit Dominus &c.* igitur Sacramenta non sunt causa interioris renouationis.

Resp. negando consequentiam, quia Patres hac loquendi formulâ solum voluit docere præceptam causam gratiæ in Sacramentis esse Deum, & ministrum nihil posse, si Deus sua virtute non assistat; nolunt tamen negare ipsum Sacramentum, & per consequens Sacramenti ministrum, aliquo tandem modo esse causam eiusdem gratiæ instrumentariam.

Obijciunt 3. quod hac ratione homines à Christo eiusque passione reuocentur.

Resp. negando assumptum: cum doceantur totam vim Sacramentorum à Christi meritis provenire, qui voluit ea per Sacramenta in nobis applicari; unde excitantur ad illum amandum pro tanta in genus humanum charitate, quod scilicet non tantum voluerit pro nobis pati, & nobis mereri sed etiam reliquerit Ecclesiæ Sacramenta, quibus vis passionis applicetur hominibus, & per quæ homines faciliè aeterno Patri reconciliantur, & gratiam eiusque augmentum possint consequi.

Petes quomodo supra dictum sit, requiri in ad-
 ulto certas dispositiones, ut Sacramenta gratiam conferant, cum Concil. Trid. sess. 7. can. 6. cit. tradat Sacramenta gratiam conferre non ponentibus obicere & aliqui videantur docere Sacramenta conferre gratiam quando recipiens non ponit obstaculum, seu impedimentum per mortale peccatum.

Resp. ita dictum quia satis constat si accedens ad Sacramentum v. g. baptismi, non habeat sufficientem notitiam mysteriorum fidei, quæ ad iustificationem requiritur, non consecuturum gratiam per Sacramenti susceptionem. Constat etiam si quis in peccato mortali constitutus ad idem Sacramentum accedat, saltem absque attritione supernaturali, quantumcumque inculpatè suum defectum ignoret, eum non consecuturum gratiam & peccatorum remissionem; ergo signum est vniuersaliter loquendo ad effectum Sacramenti non sufficere, ut recipiens non ponat impedimentum peccati mortalis, sed insuper requiri ut ad idem legitime disponatur.

Confir. 1. quia communiter fictio dicitur impedire effectum Sacramenti; ea autem passim constituitur duplex; vna positua, quæ consistit in eo quod aliquis suscipiendo Sacramentum mortaliter peccet; altera negatiua, quæ consistit in nuda carentia legitime dispositionis.

Confir. 2. Concil. Flor. decreto de Sacramentis, docet nostra Sacramenta gratiam conferre dignè suscipientibus; quâ loquendi formâ satis insinuat ad hoc ut Sacramenta suum effectum conferant, certas dispositiones requiri in suscipiente, quibus si careat etiam inculpatè, gratiam non sit consecuturus. Simile quid videre licet in causis naturalibus, quæ suum effectum non producant, si vel subiectum contrarias habeat dispositiones, quibus resistat introductioni formæ; vel careat dispositionibus necessarijs ad formæ receptionem.

Ex his patet responsio ad rationem dubitandis, quod scilicet duobus modis possit poni obex gratiæ recipiendæ per Sacramentū; videlicet per peccatum mortale, quod in Sacramenti receptione committitur; & per carētiā legitimæ dispositionis, quamuis carentia non ita vltatè obex dici so-
 leat: cum obex communiter sonet positium impedimentum obstans quo minus aliquid fiat.

Ad Doctores qui contrarium videntur sentire

Hieron.

Resp.

Obiectio 3.

Resp.

10.

Dubium in-
cidents.

Solutur.

Requirun-
tur ad Sa-
cramenta
certæ dis-
positiones.

11.

Quo sensu
dicantur
conferre gra-
tiam non
ponentibus
obicem.

12.

Corollarium.
Potest quis
carere fru-
ctu Sacra-
menti, et si
in acceden-
do non pec-
cet.

Respondeo, eos non sentire contrarium, cum ita loquantur suppositis generalibus principijs, quae aliunde constat esse necessaria.

Ex dictis constat aliquem posse ad Sacramentum accedere, qui nec recipiat fructum Sacramenti, nec tamen peccet accedendo: ut si quis bona fide accedat inculpate ignorans aliqua fidei mysteria, quorum notitia est ad salutem necessaria: similiter si peccator accedat bona fide existimans se sufficienter dispositum, cum re ipsa careat dispositione.

DUBIUM II.

Vtrum omnia Sacramenta aequalem gratiam conferant?

NOTANDUM quaestione posse intelligi vel de Sacramentis diuersae speciei, vel de Sacramentis eiusdem speciei solo numero differentibus, idque vel respectu diuersorum recipientium, vel facta comparatione ad vnum & eundem recipientem.

13.

Conclusio 1.
Videtur Ba-
ptismus co-
ferre maio-
rem gratiam
quam Peni-
tentia.

Dico 1. Sacramenta diuersae speciei per se loquendo & ceteris paribus inaequalem gratiam conferunt. Nam baptismus videtur conferre maiorem gratiam quam penitentia, cum eam conferat per modum generationis cuiusdam spiritualis &c.

14. 8.

Probatur conclusio: per quaedam Sacramenta peculiariter dicitur dari Spiritus S. ut per Confirmationem, Act. 8. *Tunc imponebant manus super illos & accipiebant spiritum S.* qua loquendi forma peculiaris quaedam abundantia gratiae videtur designari, quae in baptismo per se non conferatur. Similiter in ordinatione sacerdotis peculiariter dicitur dari Spiritus S. 2. quaedam Sacramenta repeti non possunt, in quibus per se loquendo videtur maior gratia conferri, quam in his quae possunt repeti. 3. quaedam Sacramenta excellentiorem ministrum saltem ordinarium requirunt, quae & dignior censentur (excipio Eucharistiam quae est dignissimum Sacramentum) & maiorem gratiam videntur conferre. Dixi per se loquendo &c. propter ea quae in sequentibus dicentur.

14.

Per Eucha-
ristiam non
confertur
tantum gra-
tia, quantum
per quaedam
alia Sacra-
menta.

Dices hinc videtur sequi per summptionem Eucharistiae longè maiorem gratiam recipi quam per susceptionem vllius alterius Sacramenti, quia est dignissimum Sacramentum.

Resp. negando sequelam: ad cuius probationem dico quod licet sit dignissimum Sacramentum, quia tamen sumitur per modum cibi ad animam reficiendam, & conseruandam, & augendam vitam eius spiritualem, & per se loquendo saepius potest repeti, non videtur conferre tantam gratiam, quantum alia quaedam conferunt: v. g. baptismus, qui per modum generationis spiritualis confert suum effectum: quemadmodum in generatione corporali, quae est prima ipsius substantiae productio & accceptio, maior substantia recipitur, quam per singulas comestiones. Cur autem per quaedam alia Sacramenta maior gratia conferri videatur, quam per baptismum qui est generatio spiritualis, patet ex probationibus.

15.

Conclusio 2.
Idem Sa-
cramentum
potest in diuersis
causis in-
aequalem
gratiam.

Aduerte tamen aliquos sentire per vnam communionem ceteris paribus plus gratiae conferri, quam per receptionem alterius Sacramenti: quae sententia est etiam probabilis.

Dico 2. idem Sacramentum specie potest in diuersis subiectis inaequalem gratiam conferre.

Probatur 1. ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. docente nos recipere iustitiam quam iusti constituimur, secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem. Loquitur autem etiam de iustitia quam per Sacramentum recipimus, ut patet ex textu.

Probatur 2. quando effectus habet latitudinem perfectionis, quod materia perfectius disponitur & actuatur ad formae receptionem, eodem forma perfectior introducit virtute causa efficientis; ergo Sacramenta perfectius suum effectum producent, quando subiectum perfectius disponitur, cum ad instar causarum naturalium eum producant: atqui fieri potest, ut ex duobus idem Sacramentum, v. g. baptismum, recipientibus vnus melius disponatur quam alius, vnus maiori cum deuotione & ardentiore charitate accedat quam alius; igitur baptismus in diuersis subiectis inaequalem gratiam potest conferre. Confir. non videtur dubitandum quin adultus cum magna dispositione accedens ad baptismum maiorem gratiam recipiat, quam paruulus, qui ex sua parte nullam praebet dispositionem.

Et certe id magnopere potest conducere ad excutiendum torporem fidelium, & excitandam in ipsis mentibus deuotionem; considerare videlicet quod pro maiori vel minori praestantia dispositionis, maior vel minor gratia conferatur per Sacramentum: dum enim mens hoc accurate perpendit, affectus excitatur ad maiorem diligentiam, ad praclaros contritionis, dilectionis, humilitatis actus eliciendos, accedendo ad Penitentiae vel Eucharistiae Sacramentum.

Dico 3. Sacramentum eiusdem speciei, in vno & eodem potest inaequalem gratiam conferre. Est D. Th. infra quaest. 69. art. 8. & plurimum quos citat Henriquez lib. 1. de Sacramentis in genere cap. 14. §. 1. Patet ex praecedenti conclusione, quia vnus & idem potest diuersis temporibus eam inaequali dispositione accedere ad Sacramentum eiusdem speciei. Quae autem censetur praestantior dispositio, ex varijs est spectandum, & ex morali hominum iudicio.

Ex dictis patet cur in prima conclusione dictum sit, per se loquendo, & ceteris paribus. Fieri enim potest ut Sacramentum, quod alioquin natum est maiorem gratiam conferre, conferat aequalem vel etiam minorem, quia accedens parum habet dispositionem; alius vero accedens ad Sacramentum minoris gratiae collatum, praestantior habet dispositionem; unde hic potest recipere aequalem gratiam cum priore; immo potest esse tantus excessus dispositionis, ut maiorem recipiat: per se tamen & posita consimili dispositione in vtroque, Sacramenta diuersae speciei inaequalem gratiam conferent.

Dices causa naturales imperfectiores nunquam producent effectum equelem effectui causa perfectioris, quantumcumque subiectum bene disponatur; cum ergo Sacramenta se habeant instar causarum naturalium, Sacramentum quod per se loquendo minorem gratiam producit, nunquam producat aequalem cum gratia quam potest producere Sacramentum alterius speciei. Pro solutione argumenti

Notandum 1. in effectibus naturalibus duplicem posse spectari perfectionem: vnam essentialem, quae ex specie & natura sumitur; alteram intensiuam, quae oritur ex gradibus intensionalibus. Haec duae perfectiones ita se habent ut quod perfectius est perfectione essentiali, possit esse imperfectius perfectione intensiuam; ut patet in calore intensio vt

Trident.

16.

Conclusio 3.
Similiter &
in eodem.
D. Th. 1.
Henricus.

17.

Corollarium.

18.

duo,

duo, qui frigus intensum ut quatuor superat perfectione essentiali, à quo in perfectione intensiva superatur.

Notandū 2. causas naturales particulares respicere effectus determinatos specie, quos communiter aliæ causæ nequeunt producere; & proinde causas distinctas communiter producere distinctos effectus, quorum unus est inferioris speciei: Sacramenta verò in eo conuenire, quòd omnia gratiam conferant, ex his ad argumentum

Resp. antecedens esse verum de perfectione essentiali. Nam causa imperfectior & quæ respicit effectum inferiori specie, nunquam producat effectum tam perfectum in essentia quam perfectior, quantumcumque subiectum perfectè dispositum: & eo sensu negatur consequentia, quia omnia Sacramenta respiciunt gratiam habituales eiusdem speciei & essentialis perfectionis. Idem autem antecedens falsum est, si intelligatur de perfectione intensiva effectus; nam causa imperfectior bene potest producere effectum æqualem in intensione cum effectu causæ perfectioris, si subiectum respectu huius minùs bene disponatur. Ex quo patet ex proportionem causarum naturalium Sacramenta diuersæ speciei posse interdum producere gratiam equalis intensiōis.

Contra 2. & 3. conclusionem potest obijci 1. quòd excessus gratiæ qui dicitur conferri ratione dispositionis per Sacramentum, possit in ipsam dispositionem referri tanquam in causam meritoriam, ita ut Sacramenta eiusdem speciei semper eandem gratiam conferant, augmentum verò deur propter præstantiores actus suscipientis, v. g. propter deuotionem tanquam causam meritoriam.

Resp. 1. id non posse vniuersim asseri: nam communi sententiâ in adulto qui peccatum mortale commisit, attritio supernaturalis est legitima dispositio ad gratiam per baptismum recipiendam, quam tamen constat nullo modo sufficere ad gratiam seu iustitiam obtinendam extra Sacramentum. ex quo constat quòd excessus gratiæ quæ in baptismo conferri potest propter attritionem intensiorem &c. non possit referri in ipsam dispositionem, ut causam meritoriam; cum attritio non mereatur extra Sacramentum gradum gratiæ, qui supponitur dari in Sacramento ratione excessus eiusdem attritionis.

Resp. 2. quòd licet ipsimet dispositioni, ut est actus honestus supernaturalis, in iusto respondeat aliquis gradus gratiæ tanquam causæ meritoria, & qui etiam extra Sacramentum conferretur iusto talem actum elicenti, non obstat quòd minùs amplior gratia etiam per Sacramentum, tanquam per causam, conferatur subiecto per talem actum melius disposito: nam ex eo quòd aliquis actus ex sua conditione mereatur gratiam vel gratiæ augmentum extra Sacramentum, non tollit ab eo rationem dispositionis ad Sacramentum dignè suscipiendum, & proinde non facit ut Sacramentum per modum causæ suum effectum perfectius non conferat subiecto melius disposito: v. g. quando iustus accedit ad Eucharistiam, ille accessus qui est meritorius augmenti gratiæ, prout est insignis religionis actus, & cultus Dei, non impedit quòd minus ratione eiusdem ut est Sacramenti susceptio, obtemperatur gratia ex opere operato, ut superiori dubio dictum est.

Obijciatur 2. quòd Sacramenta habeant certos & determinatos effectus: quòd non videtur posse

dici, si iuxta varietatem dispositionum inæqualis gratia conferatur.

Resp. negando secundam partem assumpti: quia optimè dici possunt habere determinatum effectum, 1. quòd in eo in quo non requirunt dispositionem, semper similem gratiæ gradum operentur, ut patet in paruulis qui ratione baptismi æqualem gratiam fortiuntur. 2. quòd posita consimili dispositione in varijs idem Sacramentum recipientibus, similem gratiam operetur. Quando ergo Sacramenta dicuntur habere certum & determinatum effectum, solum intelligitur quòd iuxta dispositionis exigentiam & perfectionem constanti lege suum effectum conferant, non verò aliquando maiorem aliquando minorem, etiam posita æquè perfectâ dispositione.

D V B I V M III.

Utrum Sacramenta interdum conferant primam gratiam?

NO T A N D V M 1. tunc primam gratiam dici conferri, quando nulla gratia habitualis supponitur in subiecto.

Notandum 2. Sacramenta alia dici mortuorum, alia viuorum. Mortuorum sunt ea quæ ex sua institutione ordinantur ad peccati originalis vel mortalis deletionem, & ad hominem cum Deo reconciliandum: ad quæ communi Doctorum sententiâ potest aliquis accedere quamuis putet se spiritualiter mortuum, dummodo legitime aliàs disponatur.

Sacramenta viuorum sunt quæ ad hunc effectum per se non ordinantur, sed ad alium qui per se loquendo vitam animæ supponat; & proinde accedentes ad illa debent bona fide existimare se esse in statu gratiæ; si quis enim existimet se esse in statu peccati mortalis, accedat quæ ad hæc Sacramenta, grauius peccat & fructu Sacramenti priuatur.

Dico 1. per Sacramentum Baptismi & Pœnitentiæ interdum prima gratia conferri potest.

Probat 1. ex Concil. Trid. proœmio sess. 7. vbi dicit, *per quæ* (scilicet Sacramenta) *omnis vera iustitia vel incipit, vel capta augetur, vel amissa reparatur*; ergo per Sacramenta prima gratia potest interdum conferri. Id autem per nulla aptius præstari potest quàm per baptismum & pœnitentiam, ut ex dicendis patebit. Idem can. 4. de Sacramentis in genere damnat asserentes Sacramenta nouæ legis non esse ad salutem necessaria, & sine eis aut eorum ope per solam fidem homines à Deo gratiam iustificationis adipisci. vbi indicat quòd possimus gratiam iustificationis per Sacramenta consequi; ergo primam gratiam. Sess. 6. cap. 7. docet iustificationis (per quam scilicet à statu peccatoris transferimur ad statum iusti) causam instrumentalem esse baptismum; & cap. 14. docet, eos qui ab accepta iustificationis gratia per peccatum exciderunt, rursus iustificari posse, cum excitante Deo per pœnitentiæ Sacramentum merito Christi amissam gratiam recuperare procurauerint. Sess. 14. cap. 3. docet, effectum pœnitentiæ esse reconciliationem cum Deo. Consimilia docet Flor. decreto de Sacramentis.

Probat 2. ex locis Scripturæ dubio primo citatis, in quibus dicimur per baptismum renasci, renouari, lauari &c. hæc enim denotant baptis-

Resp. 21. Sacramenta de se habent determinatum effectum.

22.

Sacramenta alia mortuorum, alia viuorum, & quo sensu

23.

Conclus. 1. De baptismo & pœnitentiâ. Trident.

num habere vim nos transferendi à statu peccati & iniustitiae, ad statum iustitiae, & proinde gratiam primam conferendi, cum sine gratia nullus sit iustus, nulli pateat regnum celorum. Item iubemur baptizari in remissionem peccatorum; igitur baptis-
mus eam potest operari, & per consequens primam gratiam conferre, cum sine infusione gratiae peccatum originale vel mortale non remittatur. Christus etiam Ioan. 20. instituens Pœnitentiae Sacramentum dicit, *quorum remisistis peccata remittuntur eis*; ergo per hoc Sacramentum peccata etiam mortalia remitti possunt; ergo & prima gratia conferri. unde

Ioan. 20.

Probatur 3. baptis-
mus & pœnitentia sunt instituta ad peccatorum etiam mortalium deletionem; igitur id possunt operari, cum possint conferre effectum ad quem sunt instituta: non possunt autem delere peccatum sine infusione gratiae, per quam homo ex peccatore fiat iustus; ergo. Confr. baptis-
mus in paruulo operatur remissionem peccati originalis.

24.

Probatur 4. hæc Sacramenta sunt mortuorum; ergo aliquis cognoscens se mortuum, qui tamen per attritionem legitime disponatur ad effectum Sacramenti potest illa recipere.

Conclusio 2.
De ceteris Sacramen-
tis.

Dico 2. cetera Sacramenta non sunt instituta per se ad primam gratiam conferendam. Patet ex eo quod sint Sacramenta viuorum, quæ proinde secundum suam institutionem, vitam spirituales animæ supponant.

Conclusio 3.
Fieri potest
ut Eucha-
ristia v. g.
primam gra-
tiam conferat.

Dico 3. fieri tamen potest ut interdum primam gratiam conferant. Explicatur: fieri potest ut aliquis in peccato mortali constitutus accedat ad Eucharistiam, inuincibiliter ignorans se esse in statu peccati, & de cetero concipiens attritionem de peccatis in genere, cum emendationis proposito; quæ attritio cum Sacramento sufficiat ad peccati deletionem: hoc casu, Eucharistia videtur primam gratiam conferre. Potest similiter aliquis sibi quidem conscius peccati mortalis, tamen bona fide putans se elicere contritionem, recipere Confrim-
ationem; cum tantum eliquerit attritionem, qui similiter per Sacramentum videtur iustificandus.

Ratio.

Probatur: talis ex supposito non peccat, & de cetero per dictam attritionem sufficienter disponitur ad recipiendum effectum Sacramenti. quod probatur: attritio pœnitentia imperfecta verè auertit hominem à peccato, & proinde est sufficiens dispositio ut Sacramentum operetur suum effectum, seu gratiam conferat, quæ hic & nunc peccatum deleatur: si quid enim obstatet quod minus Sacramentum suum effectum operari posset, esset peccatum quod inuenitur in subiecto recipiente, quodque absque pœnitentia deleri non potest; id autem non obstat, ut ostensum est.

Obiectio 1.

Dices 1. si ita se res habet, poterit aliquis sibi conscius peccati mortalis accedere ad hæc Sacramenta cum sola attritione cognita tali: quod falsum est. Sequela probatur: talis iuxta dicta sufficienter disponitur ut per Sacramentum gratiam recipiat, & ut peccatum ei remittatur.

Resp.

25.

Peccaret
qui tantum
attritus,
sciens ac-
cederet ad
Sacramenta
viuorum.

Resp. negando sequelam. Ad probationem dico, quod licet attritio per se loquendo sufficienter disponat, quia tamen nullus potest accedere ad Sacramenta viuorum nisi saltem bona fide putet se viuere vitam spirituales, si quis in peccato mortali constitutus cum sola attritione cognita tali accedat, peccat mortaliter; & proinde non potest effectum Sacramenti consequi, si verò vel peccatum suum ignoret, vel bona fide putet se contritum,

non peccat, & sufficientem habet dispositionem ad obtinendam peccati remissionem per Sacramentum.

Dices 2. hæc Sacramenta sunt viuorum; ergo verè requirunt vitam: ergo eam conferre non possunt.

Obiectio 2.

Resp. negando primam consequentiam. sufficit enim si prudenti saltem opinione recipientis putetur vita spiritualis adesse: nam dicuntur Sacramenta viuorum modo supra explicato; propter quem non necessarîo requiritur vita spiritualis à parte rei, sed requiritur ut saltem bona fide putetur adesse, & proinde fieri potest ut primam gratiam conferant.

Obiectio 3.

Dices 3. Sacramenta viuorum non sunt instituta ad primam gratiam conferendam, sed ad eius augmentum; igitur eam conferre non possunt, cum nullam aliam vim habeant præter eam quam ex diuina institutione acceperunt.

Resp.

26.

Sacramen-
ta viuorum
duobus
modis pos-
sunt spectari.

Resp. ad antecedens, Sacramenta viuorum duobus modis spectari possunt: vno secundum rationem specificam, altero secundum genericam. Ex priori capite sunt instituta ad gratiae augmentum, cum fines ad quos specialiter sunt instituta, supponant per se loquendo vitam spirituales, propter quam causam non possunt recipi ab eo qui bona fide non putat se viuere vitam spirituales: & in eo distinguuntur à Sacramentis quæ dicuntur mortuorum, quæ ex sua speciali ratione non supponunt vitam spirituales, etiam secundum opinionem accedentis.

Si verò considerentur secundum generalem rationem tanquam Sacramenta, possunt in eo qui non ponit obiectionem peccando in eorum receptione, & de cetero peccatum detestatur modo supra explicato, gratiam producere, idque ex diuina institutione: quod non est ita intelligendum quasi sit duplex institutio, sed quod ea institutione quæ singula Sacramenta Christus instituit, contulerit eis vim ad gratiam conferendam non ponenti obiectionem per peccatum actuale, vel per negationem pœnitentiae, si accedens ad Sacramentum re ipsa sit in statu peccati. Quæ ratio omnibus Sacramentis communis dici potest, & proinde Sacramenta dici possunt secundum rationem genericam spectata, posse primam gratiam conferre: quod aliqui dicunt posse conferre per accedens: qua loquendi forma nihil aliud volunt designare, quam quod ad primam gratiam conferendam non sint specialiter instituta.

27.

Ex his colligi potest quod agrotus non valenti confiteri, eo quod sit destitutus visu rationis, possit Sacramentum extremæ vnctionis conferri, si prius signa doloris ediderit, quamuis existimetur esse in statu peccati mortalis, & dolor non existimetur pertinere ad perfectam contritionem: & dico quod talis consequetur effectum Sacramenti, si fuerit verè attritus cum emendationis proposito. Idem dicendum de Eucharistia, quæ seposito vomitus periculo etiam tali potest administrari.

Ceterum.

Potest &

agrotus ratio-

nis visu de-

stitutus, Ex-

tremam vn-

ctionem con-

ferri, si ali-

qua signa do-

loris ediderit.

D V B I V M I V.

Quandonam Sacramenta gratiam conferant?

28.

SUPPONO gratiam sacramentalem non conferri antequam Sacramenta actu recipiantur, nam gratia quæ confertur ex opere operato, non potest conferri nisi opus ipsum applicetur, seu ap-

Sacramen-

ta non con-

ferunt gratiam

antequam

actu reci-

pian-
t.

plicetur

phicetur instrumentum per quod Christi meritum nobis debet applicari. Vide Concil. Trident. sess. 13. cap. 1. Adde quod si gratia posset conferri virtute Sacramenti, antequam illud reciperetur; posset aliquis per solam attritionem, ante actuale Sacramenti receptionem, iustificari & consequi remissionem peccati mortalis, quod inter Catholicos est inauditum.

Quod si Concil. sess. cit. cap. 8. doceat eos sentire fructum & utilitatem Eucharistiae, qui propolatum habent illum panem coelestem edendi &c. non eo sensu dicit, quod ij gratiam virtute Sacramenti recipiant, sed quod recipiant similem ei quae per communionem consecretur; atque adeo similitudine tantum effectus dicantur communionis effectum recipere. Cuius rei signum est, quod is qui in peccato mortali existens desiderat communicare, non sit gratiam recepturus, quamvis proponat prius confiteri, & putet bona fide se contritum, cum tantum sit attritus. Item quod is qui in gratia existens desiderat hoc Sacramentum, & dicitur spiritualiter communicare, non recipiat maiorem gratiam, quam pro ratione suae devotionis mereatur.

His praemissis quaeritur quandonam Sacramenta gratiam conferant? Idemque est de charactere iudicium respectu Sacramentorum quae illum imprimunt, an scilicet in tempore, an vero in instanti pro quo vltimius videtur.

Supponendum gratiam sanctificantem conformiter naturae suae postulare produci in instanti; cum sit quaedam entitas quae totum suum esse possit simul acquirere.

Duplex in praesenti quaestione est sententia: una censet gratiam conferri per Sacramentum in ultimo instanti quo forma profertur, eod quo forma compleatur & perficitur intrinsece in tali instanti.

Secunda sententia tenet gratiam conferri in primo instanti extrinseco formae; nam haec sententia dicit quod forma Sacramenti non compleatur intrinseco instanti, sed solum extrinseco ad motum successuum.

Haec sententiarum varietas in praesenti quaestione oritur ex eo, quod non satis constet quomodo sonus producat, an in instanti, (quod plerique in libris de anima asserunt) an vero in tempore, quod affirmant alij, eod quod videlicet sequatur natura motus, a quo tam in sui productione quam conseruatione dependet, non quod motus sit illius causa proprie dicta, cum motus ut summum modum non possit tanquam causa physica producere sonum qualitatem habentem entitatem realem, sed quod sit quaedam conditio necessaria ad sui productionem & conseruationem.

Resp. probabile esse in subiecto non ponente obicem gratiam produci in instanti quo forma compleatur, quod instans videtur intrinsecum. & ita tenet D. Th. infra quaest. 78. art. 4. ad 3. de formae consecrationis.

Quamvis enim sonus in sui productione dependeat a motu, est tamen qualitas realis ab eo distincta, habens suum esse distinctum, quod in instanti videtur produci, & per consequens sonus formae sacramentalis videtur in instanti perfici & reddi sensibilis. In hoc ultimo instanti quod necessarium est ut forma sit completa, gratia producitur; quia eo instanti significatio Sacramenti est perfecta, & ipsum Sacramentum completum; ergo tunc suum effectum producit, cum neque ante possit producere, neque sit ratio differendi gratiae collationem.

Confer. gratia sacramentalis datur ratione Sacramenti; igitur in subiecto non ponente obicem, nullum tempus vel instans aptius ponitur, quam instans quo completur Sacramentum.

Dices sonum diffundi in tempore, ut patet; ergo gratia sacramentalis non datur in instanti intrinseco.

Resp. negando consequentiam; nam licet sonus in tempore diffundi possit & durare, datur tamen instans quo sufficienter est sensibilis, & proinde quo sufficienter forma significet, & Sacramentum dicatur completum, si adsint caetera: quemadmodum in materia datur minimus aliquis contactus ad rationem Sacramenti sufficiens, quamvis materia per maiorem partem subiecti diffundi possit.

Dixi, in subiecto non ponente obicem; quia certum est quo casu ponitur obex a recipiente, gratiam non conferri dum completur Sacramentum. Vtrum autem in illo euentu gratia sacramentalis aliquando conferatur, alibi explicabitur.

Aduerte 1. conclusionem intelligi quando forma finitur cum applicatione materiae, vel post. Si enim forma prius finiatur, quam materia sufficienter sit applicata, constat gratiam non conferri completa forma, cum Sacramentum nondum existat.

Aduerte 2. in gratia quae conceditur ratione communionis peculiarem esse difficultatem, explicandam in materia de Eucharistia.

Aduerte 3. sententiam quae dicit gratiam conferri in instanti extrinseco prolationis formae, esse etiam probabilem: quia ut dixi, non satis constat sonum produci in instanti, & non improbabilius dici potest produci in tempore, & proinde Sacramentum compleri in instanti extrinseco, eodem modo quo successiva censentur compleri, quando scilicet sunt absoluta, quod non nisi in instanti extrinseco contingit.

Contra eam tamen videtur facere, quod ex illa videatur sequi posse dari Sacramentum informe respectu eius qui accesserit bene dispositus ad effectum Sacramenti recipiendum. Ponamus enim legitime dispositum accedere ad Sacramentum Baptismi, fieri poterit ut recipiat Sacramentum, & careat eius effectum, atque adeo recipiat Sacramentum informe. Quod probatur: instans extrinsecum Sacramenti potest esse instans extrinsecum vitae eius qui legitime dispositus accessit ad Sacramentum, quo casu non recipiet gratiam, & per consequens recipiens Sacramentum carebit eius effectum, quia gratia nulli confertur post hanc vitam, qui toto tempore vitae fuerit in mortali.

Resp. negando sequelam, si loquamur de eo quo moraliter potest contingere: nam moraliter non continget ut idem sit praecise instans extrinsecum Sacramenti & vitae recipientis Sacramentum. Quod si per causas naturales futurum esset idem instans, possumus dicere pertinere ad diuinam providentiam, ut non permittat talem mori eo instanti quo absque gratia esset discessurus.

ARTICVLVS II.

Vtrum gratia Sacramentalis aliquid addat supra gratiam virtutum & donorum?

Respondet addere diuinum quoddam auxilium ad finem cuiusque Sacramenti consequendum, ubi

Notan-

Datur instans quo sonus sufficienter est sensibilis.

Opposita sententia est probabilis.

Instantiae occurrit.

Resp. affir.